

מִגֵּן דָּוִד

מִגֵּן דָּוִד הוא סמל יהודי, דמוי כוכב בעל שישה קדקודים, שבו מונחים שני משולשים שווים צלעות זה על גבי זה. העליון חודו כלפי מעלה, והתחתון חודו כלפי מטה, וכך הם יוצרים מבנה של שישה משולשים שווים צלעות המחוברים לצלעות המשושה.

יש גרסה האומרת שצורתו של המגן דוד לקוחה מן הטבע, שכן הוא דומה לכתרו של הרימון, שנמנה עם שבעת המינים של ארץ ישראל והוא אחד מסמליה.

לשאלה מדוע נקרא המגן דווקא על שם דָּוִד יש תשובות שונות: על פי המסורת

רע, הרכיבו את שתייהן לצורה של מגן דוד העשוי שני משולשים.

בעבר הרחוק הייתה לסמל משמעות מאגית. מלבד הקשר שלו לשם דָּוִד, הוא דמה גם לחותם שלמה. הסמל נקרא ביוונית pentagram - כוכב בעל חמישה קדקודים; ברמת רחל נתגלה על גבי

צילום: אורי ח

היהודית סמל זה היה מצויר או חרוט על מגני לוחמיו של דוד המלך.

לפי הסבר אחר, המשולש סימן בכתב העברי הקדמון את האות ד', ונראה שכך חתם דוד המלך את שמו, ומגן דוד עשוי שני משולשים.

ויש הסבר אחר לצורת המגן דוד: מאחר שהיוונים הקדמונים שאלו מאתנו את האלף-בית שלנו, גם אצלם סומנה האות דלתא בצורת משולש. לפיכך יש סבורים, שסמל הכוכב בן ששת הקדקודים מקורו ביוון, והמשולש הוא תמונת האות דלתא, שהיא האות הראשונה של המילה DEUS (אלוהות). וכיוון שהיוונים האמינו בשתי רשויות, של אל הפועל טוב ואל הפועל

של החוקר אורי אופיר. ההסבר מובא באנציקלופדיה ויקיפדיה, ולפיו - מקורו של המגן דוד הוא במנורת המשכן. מתחת לכל נר במנורה היה פרח, שנקרא שושן צחור ונודע בשם המדעי הלטיני ליליום קַנְדִידוּם (Lilium Candidum); והפרח הזה, שיש לו שישה עלי כותרת, נראה ממוטט מלמעלה כמגן דוד. במרכזו של הפרח היה נר, וכך הכוהן הגדול הדליק נר במרכזו וחזר על המעשה הזה שבע פעמים. את הנרות הדליקו במשכן ובמקדש לאורך כל ההיסטוריה היהודית שלנו עד חורבן בית שני, ומכאן קדמותו וחשיבותו של המגן דוד. זאת ועוד, יש סבורים שהשושן הצחור הוא השושנה של שיר השירים (הרומזת לישראל (ראו שיר השירים ב', ב'). חשיבות כפולה ומכופלת יש למגן דוד,

חרס מהמאה הרביעית לפסה"י "חותם שלמה" ברור. מגן דוד נתגלה על אבן בנייה בחפירות מגידו. באנציקלופדיה העברית נאמר שסימן מגן דוד נתגלה בירושלים גם על רצפת ליתוסקףאטוס מהמאה הראשונה לפסה"י.

מגן דוד איננו, כנראה, המצאה ישראלית-יהודית. הוא היה נפוץ וידוע בהודו עוד לפני הספירה הנוצרית, וניתן לראותו עד היום על מקדשים ושרידיהם מתקופות עתיקות ביותר.

בבודהיזם משמש מגן דוד למדיטציה, וכאמצעי להשגת שקט והרמוניה. גם סמלה של אלת החכמה והלמידה ההינדואיסטית סרסוואטי, הוא מגן דוד. סמל של מגן

דוד קרוי בסנסקריט (לשון המשכילים ההודיים) sri chakra, שמשמעו: כלי להתעשרות ולהצלחה.

מגן דוד הופיע גם בתרבויות בבל ומצרים העתיקה, בעיקר כקישוט וכסמל הדוחה כוח של הרס ונזק; משהו נגד "עין הרע" הרווח במושגי היהדות שלנו. השימוש במגן דוד כקמיע במזוזות מקורו, כנראה, בבבל של המאה השביעית לספירה.

כבר במאה השביעית לפסה"י הופיע מגן דוד בחותם יהודי שנמצא בציידון. ניתן היה למצוא גם מגני דוד על בתי כנסת בארץ ישראל בתקופת בית שני, אך ללא משמעות מיוחדת, שכן מגן דוד הופיע במקרים כאלה ליד חותם שלמה וצלבי קרס.

באסיה הקטנה הופיע מגן דוד בצבע אדום בדגלה של ממלכת קנדרוגלו, (1292-1461) וכן בדגלה של ממלכת קרמניד (1237-1486). אפילו בימינו שימש מגן דוד כסמל בארצות שונות, כך למשל הופיע מגן דוד על הדגל הישן של צפון אירלנד, ובתוכו יד אדומה. הדגל יצא מכלל שימוש רשמי ב-1972 ונותר כמקובל בקרב היווניקסטים, תומכי האיחוד עם בריטניה. דגל בורונדי מכיל במרכזו שלושה מגני דוד אדומים.

צירוף המילים "מגן דוד" מקורו בתלמוד במסכת פסחים קי"ז, עמ' ב', והוא נאמר כסיום אחת הברכות הנאמרות בבית הכנסת לאחר קריאת התורה.

האזכור הראשון, לפי האנציקלופדיה העברית, של המילים "מגן דוד" כשם סמל הוא בספר "אֶשְׁכֵּל הַכֶּפֶר" שנכתב במאה ה-12 על ידי הקראי יהודה בן אליהו הדסי. בפרק השביעי של הספר הוא הוקיע את מעשי האנשים, בשעה שהפכו את סמל מגן דוד לפולחן והצמידו אותו לכל מזווה.

חוקר הקבלה גרשום שלום קבע שעוד לפני הספר "אשכול הכופר" היה אזכור של המילים מגן דוד בספר המאגי "האלף-בית של המלאך מטטרון" שנכתב בימי הגאונים.

במאות השישית עד התשיעית הופיע מגן דוד על מצבות של יהודי איטליה וספרד. ב-1354 העניק הקיסר קרל הרביעי ליהודי פראג את הזכות להרים דגל, ואז הם בחרו בסמל המגן דוד.

בימיו של הקיסר פֶרְדִּינַנד הראשון, שהומלך ב-1526, היה מגן דוד סמלה של קהילת פראג. בבית הקברות העתיק בפראג מצויה מצבה של רבי דוד גאנו (1541-1613), ובה

מגן דוד המסמל את שמו. גם בקהילות אחרות בבוהמיה, באוסטריה ועוד שימש מגן דוד כסמל הקהילה.

יתר על כן, חסידיו של שבתאי צבי השתמשו במגן דוד כסמל משיחי. לאחר גירוש וינה, בשנת 1700 נשאו היהודים את המגן דוד לארצות שונות, ומני אז הוא חדר לבתי כנסת, ומן המאה ה-19 הופיע בפרוכות של ארונות הקודש. בעקבות זאת החליטו ראשי התנועה הציונית ב-1897 להכריז על המגן דוד כעל הסמל המרכזי בדגל התנועה, שהפך לדגל מדינת ישראל.

הנאצים עשו שימוש ציני במגן דוד, כאשר חייבו את היהודים לשאת על בגדיהם מגן דוד ובתוכו הכתובית "יהודי". לעומת זאת בבריטניה ובארצות הברית ראו בסמל המגן דוד סמל יהודי מקביל לצלב של הנוצרים, ולפיכך סרטטו או פסלו על קברי חיילים יהודים שנהרגו בשורות הצבאות של בריטניה או ארצות הברית - סימן של מגן דוד, בדומה לצלב שעל קברי לוחמים נוצרים. מגן דוד צהוב על רקע של שני פסי תכלת הופיע על דגל הבריגדה היהודית, שהייתה חלק מהצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה. לוחמי הבריגדה בחרו במגן דוד צהוב כסמל של גאווה וזקיפות קומה וכמענה לטלאי הצהוב, שנכפה על ידי הנאצים.

לא מוציאים טיול בלי "שביל בטוח PRO"!!

הפוליסה הטובה ביותר נותנת לך עכשיו עוד יותר חדש!

למדריכי טיולים ולמורי דרך החל מ-1,498 ש"ח/שנה. לחברות, למארגני טיולים ולסוכני תיירות - כולל גם אחריות שילוחית, החל מ-4,313 ש"ח/שנה.

ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית לטיולים בארץ בלבד

יורם שוורץ

מומחה לביטוח מדריכי טיולים, מורי דרך, חברות, סוכנים ומארגני טיולים

www.tour4sure.co.il
 טל: 08-9718620. נייד: 050-5265124.
 פקס: 08-9718630.
 e-mail: yoram@tour4sure.co.il